

De IJzeren eeuw in de klas Amsterdam, een kolere stad

Leeftijd: **16-18 jaar**
Niveau: V0 bovenbouw

Samengevat

Amsterdam is in 1830 een vervallen stad. Er heerst grote armoede en ziektes als cholera en tyfus maken veel slachtoffers. Armenarts Samuel Sarphati kan dit niet aanzien. Hij strijdt voor betere hygiëne en meer voorzieningen voor de minderbedeelden. De schrijver Jacob van Lennep neemt het initiatief voor een waterleiding die moet zorgen voor schoon drinkwater die vanuit de duinen naar de stad moeten worden geleid. Al deze verbeteringen werpen hun vruchten af. De cholera-epidemie van 1866 maakt in Amsterdam relatief weinig slachtoffers. Sarphati pleit voor verdere ontwikkeling en meer welvaart en welzijn voor alle Amsterdammers.

Vakgebied

Geschiedenis

Kernbegrippen

Industrialisatie - armoede - hygiëne - drinkwater

Kerdoelen

Deze video sluit aan bij het examenprogramma geschiedenis, domein B Oriëntatiekennis. Tijdvak 8, De industriële revolutie, kenmerkend aspect: discussies over de 'sociale kwestie'.

Verdieping

Deze video is onderdeel van de serie '[De IJzeren eeuw in de klas](#)'. Op Schooltv.nl staan nog meer videoclips bij deze serie, bijvoorbeeld '[Het geheim van Rotterdam](#)' over de ontwikkeling van Rotterdam in de 19^e eeuw.

Antwoorden

1 'Kolere' verwijst naar de ziekte Cholera, die in de stad heerst in de 19^e eeuw **2a** van Lennep en Sarphati **b** van Lennep, schrijver en Sarphati, arts. Hoge sociale status **3** Hij pleit voor; afval ophalen en buiten de stad brengen, zuiver drinkwater aanvoeren, sociale woningbouw **4** Hij zorgt voor de aanleg van een waterleiding, waardoor het sterftecijfer is gedaald. **5a** Ontwikkeling van de arme bevolking **b** Welzijn kan niet zonder welvaart. Bouwen stimuleert de economie.

in de klas

Kijkvragen

1 Verklaar de titel van de aflevering: 'Amsterdam, een kolere stad'.

2 In de ontwikkeling van Amsterdam in de 19^e eeuw spelen twee mannen een belangrijke rol. Samuel Sarphati en Jacob van Lennep.

a Bekijk de bovenstaande portretten. Wie is wie?

b Wat is hun beroep en status in de maatschappij?

3 Samuel Sarphati schrijft een pleidooi aan het stadsbestuur van Amsterdam. Hij maakt zich druk over de armoede, het lijden van de lagere standen en het hoge sterftecijfer in de stad. Op welke manier zal, volgens hem, het stadsbestuur invloed kunnen uitoefenen op het voorkomen van de verspreiding van ziektes?

4 In de video wordt gepleit voor een standbeeld voor Jacob van Lennep. Voor welke verdienste zou hij dat standbeeld moeten krijgen?

Verdiepingsvragen

5 Het paleis van de volksvlucht is één van de vele projecten van Sarphati.

a Wat wil hij bereiken met de bouw van dit paleis?

b Het bouwen van paleizen en gebouwen lijkt tegenstrijdig met het bestrijden van armoede. Hoe dacht Samuel Sarphati daarover?